

پخش سیلاب راهکاری مناسب جهت توسعه منابع آب زیرزمینی در مناطق خشک و نیمه خشک ایران

(مطالعه موردی: ایستگاه تحقیقاتی کوثر)

عبدالعلی عادل پور، استاد یار پژوهشی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی فلرس*
غلامرضا قهاری، کارشناس ارشد مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی فلرس
سید آهنگ کوثر، استاد پژوهشی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی فلرس
تلفن: ۰۷۱۱-۷۲۰۴۹۵۹، شماره: ۰۷۱۱-۷۲۰۵۱۰۷، پست الکترونیکی: Ali_Adelpour@yahoo.com

چکیده

کمی اندازه و پراکنش نامناسب بارش، افزون بر ۹۰ درصد از پهنه ایران را در طبقه بندی اقلیمی خشک و نیمه خشک قرار داده است. کاهش آبدهی چاه ها و افت سفره های آب زیر زمینی، به علت حفر چاه های بی رویه از عوامل مهم بیابان زایی در این مناطق به شمار می رود. یکی از راههای مقابله با این مهم استفاده از پخش سیلاب و تغذیه مصنوعی آبخوان ها می باشد. برای این منظور تاثیر پروژه پخش سیلاب ایستگاه کوثر واقع در ۱۹۰ کیلومتری جنوب شرقی شیراز بر منابع آب زیرزمینی و توسعه اراضی کشاورزی دشت گربایگان مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج این تحقیق نشان می دهد آب مصرفی جهت شرب و کشاورزی در منطقه گربایگان، قبل از اجرای طرح از ۱۶ حلقه چاه تامین می شده است. در صورتی که با اجرای پروژه پخش سیلاب، تعداد چاه ها در کل منطقه به بیش از ۱۵۰ حلقه رسیده، که خود نشان دهنده تغذیه مصنوعی در آبخوانی به ضخامت متوسط ۳ متر و گنجایشی معادل ۱۰۰ میلیون متر مکعب می باشد. همچنین بررسی آماری هیدرومتری در خشکه رودهای بیشه زرد و چاه قوچ که محل آگیری شبکه های پخش سیلاب می باشند، نشان می دهد که از سال ۱۳۶۱ یعنی ابتدای طرح تاکنون، به میزان ۱۵۶/۰۲۷۴ میلیون متر مکعب آب وارد آبخوان گردیده است، که موجب افزایش سطح کشاورزی از ۲۰۰ هکتار به بیش از ۲۰۰۰ هکتار شده است، همچنین با احیا مراتع و افزایش تراکم پوشش گیاهی، علاوه بر کنترل فرسایش بادی در منطقه، میزان تولید ماده خشک در هکتار از ۵۰ کیلوگرم به بیش از ۶۵۰ کیلوگرم افزایش یافته است.

کلید واژه ها: پخش سیلاب، تغذیه مصنوعی، ایستگاه کوثر، آبخوان

۱- مقدمه

کمبود آب یکی از تنگناهای توسعه اقتصادی ایران، به ویژه در بخش کشاورزی است. گرچه آماری مدون در دسترس نیست لکن به گمان غالب، افت سطح آبهای زیرزمینی، مهمترین عامل وجود صدها روستای خالی از سکنه در مرکز، جنوب و شرق ایران می باشد. استخراج بیش از اندازه آب و حفر چاههای بدون پروانه در سرزمینی